

DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2024-2\(108\)-183-190](https://doi.org/10.26642/jen-2024-2(108)-183-190)
УДК 330.567.2

Є.В. Слюсар, здобувач PhD

Державний університет «Житомирська політехніка»

Фінансові аспекти вирішення соціально-демографічних проблем розвитку домогосподарств: німецький досвід

(Представлено: д.е.н., проф. Петрук О.М.)

Найбільш важливим у будь-якому дослідженні, зокрема в дослідженні соціально-демографічних проблем, є професійне судження науковця, а для формування такого судження необхідно проаналізувати нинішню соціально-демографічну ситуацію та тенденцію щодо її розвитку. Дослідження розглядає негативну тенденцію розвитку домогосподарств в Україні та як Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) за допомогою фінансового симулювання населення намагається покращити ситуацію зі шлюбами в Німеччині. Так було проаналізовано домогосподарства по кількості їх членів, середній вік чоловіків та жінок під час реєстрації першого шлюбу, тенденцію щодо кількості зареєстрованих шлюбів на рік. Крім цього, проаналізовано частину податкової системи ФРН. На основі аналізу німецької податкової системи змодельовано гіпотетичну ситуацію, в якій наочно продемонстровано, наскільки шлюбні відносини впливають на податкове навантаження домогосподарств. Результати змодельованої гіпотетичної ситуації, а саме наскільки громадяни ФРН економлять на сплаті податків, продемонстровано в цій роботі. Результати цього дослідження можуть бути корисними для формування ефективної стратегії управління податками в Україні з метою підтримки розвитку домогосподарств та створення сімей.

Ключові слова: домогосподарство; шлюбні відносини; перша реєстрація шлюбу; податкова система.

Актуальність теми. Однією з основних рис суспільства Західного світу та України є зростання кількості домогосподарств, які складаються з однієї людини та збільшення середнього віку людей, які вирішили зареєструвати свій перший шлюб, що своєю чергою викликає соціальні проблеми.

Стрімке зростання середнього віку людей, що реєструють свій перший шлюб, є загальноєвропейською тенденцією, яка простежується у всіх країнах Західного світу. Водночас наявні певні відмінності в різноманітних країнах з різною релігією та культурою.

В Україні трансформація структури реєстрації шлюбу відбувається відповідно до європейського вектора розвитку цієї структури, однак у нас наявні характерні проблеми, спричинені особливостями соціально-демографічного розвитку України в минулі роки та нинішнім станом нашої держави. Суттєвим є вплив повномасштабного вторгнення російської федерації, що і так ускладнило важку ситуацію в останні роки нашої соціальної та економічної нестабільності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні вчені приділяють значну увагу проблемі демографічної ситуації в світі та Україні. Ці питання висвітлені в роботах багатьох науковців, зокрема Б.Переллі-Харріс, Т.Соботка, М.Минарка. Низка публікацій присвячена проблемам шлюбу, медико-демографічної ситуації в Україні, чи підготовки молоді до створення сім'ї, наприклад, роботи таких вчених, як Л.І. Слюсар [1], Д.О. Грицишен [2], Т.В. Кузь [3], Т.В. Єрошкіна [4], Л.А. Чепелевська [5].

Метою роботи є аналіз соціально-демографічних проблем розвитку домогосподарств в Україні, його динаміки, структури та використання міжнародного досвіду для вирішення поставленої проблеми.

Викладення основного матеріалу. Двадцять перше століття характеризується неспинними змінами у всіх аспектах людського життя. Такі зміни вплинули на поведінкову характеристику людей та демографічну ситуацію країн Західного світу. Поширення різноманітних принципів, таких як свобода думки та свобода вибору, разом із деформалізацією суспільних інститутів, суттєво змінили поведінку громадян. Зміни у сексуальній та відтворювальній поведінці населення Західних країн призвели до різноманіття способів проживання, збільшення відкритих шлюбів, зменшення кількості зареєстрованих шлюбів, полігамних відносин, зниження кількості дітей у сім'ях, появи нових неформальних форм партнерства, зростання кількості бездітних сімей, поширення народжуваності дітей поза шлюбом, збільшення кількості розлучень. Вказані зміни відбуваються і в Україні. З 1991 року в Україні середній вік реєстрації шлюбних відносин між партнерами виріс майже на 5 років, а кількість зареєстрованих шлюбів зменшилася в декілька разів. При цьому в перспективі не існує жодних причин, щоб така ситуація мала зупинитися або змінитися.

Так, згідно з даними Міністерства юстиції України, у 2023 році було зареєстровано 186 051 шлюб. В цілому за останнє десятиріччя кількість нових сімей зменшилася приблизно в 1,635 рази. При чому динаміка має негативну тенденцію. Так в 2013 році кількість зареєстрованих шлюбів становила 304 232,

через п'ять років кількість зареєстрованих шлюбів зменшилася на 25 % і становила 228 411 шлюбів, а вже через десять років кількість зареєстрованих шлюбів становила 186 051, або приблизно 61 % від кількості шлюбів в 2013 році [6]. Більш детальна інформація представлена в таблиці 1.

З роками українці все більше відкладають момент реєстрації шлюбних відносин в органах реєстрації актів цивільного стану. У 1991 році середня вікова межа для першої реєстрації шлюбу становила 24 роки для чоловіків і 21,5 рік для жінок. Проте протягом десятиліть цей показник невпинно збільшувався. У 2005 році середній вік першої реєстрації шлюбу для жінок вже становив 23,2, а для чоловіків 25,9 років. У 2018 році середній вік чоловіків на момент реєстрації шлюбу вже досяг 28,5 років, а для жінок цей показник – 25,8 років. Станом на 2021 рік простежується ще більше зростання: середній вік чоловіків на момент першої реєстрації шлюбу склав 29,2 роки, тоді як для жінок ця вікова межа становить 26,4 роки (табл. 2) [7].

Таблиця 1

Кількість зареєстрованих шлюбів в Україні за 2013–2023 роки [6]

Рік	Кількість зареєстрованих шлюбів
2013	304232
2014	294962
2015	299082
2016	229453
2017	249522
2018	228411
2019	237858
2020	167974
2021	214013
2022	222890
2023	186051

Таблиця 2

Середній вік чоловіків та жінок, які зареєстрували шлюб уперше [7]

Рік	Середній вік жінок, які зареєстрували шлюб уперше, років	Середній вік чоловіків, які зареєстрували шлюб уперше, років
2015	25,0	27,6
2016	25,3	27,9
2017	25,5	28,2
2018	25,8	28,5
2019	25,9	28,6
2020	26,1	28,8
2021	26,4	29,2

Водночас достатньо цікавими є офіційні дані щодо розподілу домогосподарств України за розміром. Так згідно з даними «Соціально-демографічної характеристики домогосподарств України у 2022 році» Державної служби статистики України у 2022 році 17,9 % домогосподарств складалося з однієї людини, 36,1 % домогосподарств нараховує дві особи, 26,3 % – три особи, 13 % чотири особи та 6,7 % п'ять та більше осіб [8, с. 10]. Така інформація зазначена на рисунку 1.

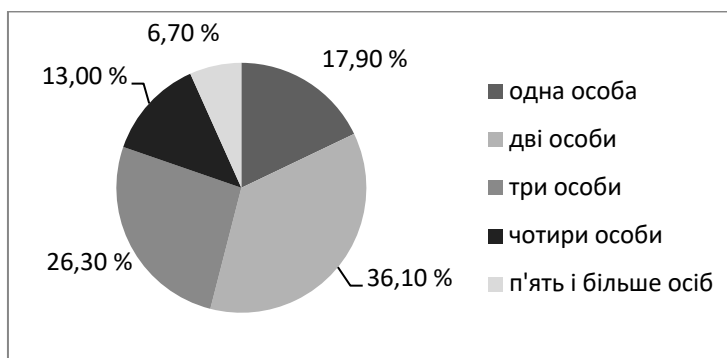

Рис. 1. Розподіл домогосподарств України за розміром в 2022 році [8, с. 10]

Аналізуючи офіційні статистичні дані, можна зазначити, що вони протилежні. Ці дані вказують на те, що різні аспекти дослідження чи аналізу ведуть до суперечливих висновків або тлумачень цієї проблеми. Так дані про кількість зареєстрованих шлюбів в Україні та дані про середній вік одруження свідчать про те, що в Україні негативна тенденція щодо віку, в який люди вперше одружуються / виходять заміж. Проте статистичні дані про кількість домогосподарств, які складаються з однієї працездатної людини, чи домогосподарств зі всіма працездатними членами свідчать про те, що вказана проблема не настільки критична (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика домогосподарств без дітей в 2022 році [8, с. 18]

Вид домогосподарства	Вік	%
Домогосподарства з однієї особи	У працездатному віці	36,5
	У непрацездатному віці	63,5
Домогосподарства з двох і більше осіб	Всі у працездатному віці	40,3
	Одна особа у непрацездатному віці	24,6
	Є дві або більше осіб у непрацездатному віці і одна або більше осіб у працездатному віці	5,0
	Всі у непрацездатному віці	29,4

На нашу думку, такий висновок міг скластися через дефініцію поняття «домогосподарства» в українському законодавстві. Так згідно з законодавством України: «домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життєдіяльності, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких із цих стосунків, або перебувати і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи» [9, с. 1]. Згідно з цього визначення, якщо 2 та більше працездатних людей ведуть спільне господарство, такий тип відносин не означає, що вони зареєстрували стосунки. Варто також зауважити, що в наш час все більш популярними стають альтернативні способи організації подружжя. До таких способів можна зарахувати цивільний шлюб, тобто організацію життя подружжя, в якому партнери проживають разом, та гостьові шлюби, тобто відносини, коли у кожного з партнерів є власне місце проживання і вони проводять зустрічі тільки для платонічного проведення часу. Цивільні шлюби та гостьові шлюби можуть бути довготривалими, при цьому переважно вони не завершуються офіційною реєстрацією шлюбних відносин.

На основі вказаної вище інформації можна дійти до висновку, що зміни у віковій структурі шлюбів та пізні вступання в шлюбні відносини стали значною тенденцією в українській культурі. Причину цього явища можна пояснити різними соціальними, економічними та культурними факторами. Насамперед в нашому культурному середовищі повністю змінилася роль жінок у суспільстві. Зростання незалежності жінок у сфері освіти та кар'єри сприяло тому, що вони все частіше відкладають шлюб та плани щодо народження дитини, надаючи перевагу своїй освіті та кар'єрному зростанню.

Щодо економічних змін, зміни в економіці також вплинули на затримку у вступі в шлюб. Молоді люди частіше шукають собі фінансову стабільність, економічну незалежність та кар'єрне зростання, до того як заводити сім'ю. Високі вимоги на ринку праці можуть спричинити те, що молоді люди витрачають більше часу на отримання вищої освіти та стабільного заробітку перед вступом у шлюб. Так в 2022 році серед 28 375,5 тисяч людей у віці від 25 років вищу освіту мають 8 257,3 тисячі громадян, або 29,1 % від загальної кількості громадян, а середня тривалість навчання становить 12,4 років [8 с. 51]. Достатньо цікаво, що ті самі економічні причини значно впливали на шлюбний вік кілька століть тому, однак мали протилежні наслідки. Так ще 100–200 років тому більшість українців займалася сільським господарством і відповідно проживала в сільській місцевості. Економічна самостійність наставала з отриманням власної земельної ділянки. Оскільки сім'ї не мали грошових заощаджень, а кількість дітей була значно більшою, тому молоді люди в ранньому віці вступали в доросле життя та створювали повноцінну родину, що і спонукало укладання шлюбів у молодшому віці.

Вартою дослідження є інформація, як різноманітні країни світу стимулюють своїх громадян одружуватися і створювати родину, тому треба вивчити їх досвід, щоб в подальшому використовувати його в Україні. Достатньо цікавим є спосіб, який використовує Федеративна Республіка Німеччина. Ця країна, окрім різноманітних соціальних програм, використовує свою податкову систему для стимулювання громадян заводити родину. В Німеччині одна з найскладніших податкових систем у світі.

В Німеччині існують такі види податків:

- «Umsatzsteuer» чи «Mehrwertsteuer», або податок з обороту;
- «Einkommenssteuer», або податок на прибуток;
- «Körperschaftsteuer», або податок на прибуток організації;
- Gewerbesteuer, або промисловий податок;
- Kirchensteuer, або церковний податок, та багато в інших податків.

В контексті нашого дослідження нас цікавить Lohnsteuer, або податок на заробітну плату. Це особливий податок на прибуток. Особливість його в тому, що він утримується роботодавцем з заробітної плати та сплачується до податкової інспекції, що є нетиповим для Німеччини і типовим для нашого суспільства. Ще однією його особливістю є те, що під час визначення ставки оподаткування враховується не тільки податковий мінімум, а і сімейний стан. Залежно від сімейного стану (чи перебуває особа в шлюбі, чи є вдовою / вдівцем або матір'ю / батьком-одиначком та інше) людині присвоюється певний клас оподаткування. В Німеччині існує шість класів оподаткування:

1. Перший клас оподаткування присвоюється одинакам, тобто всім неодруженим та незаміжнім людям, які проживають окремо, або овдовіли (якщо таким особам не присвоїли третій клас оподаткування);

2. Другий клас оподаткування може бути присвоєний одному з батьків, який самостійно ростить дитину, якщо дитина проживає разом з ним, і при цьому не має спільного домогосподарства з іншою дорослою особою;

3. Третій клас оподаткування присвоюється одному з подружжя в рік смерті іншого з подружжя на два роки. Також цей клас оподаткування при бажанні може отримати один з подружжя в разі, якщо один з подружжя отримує набагато менший дохід, або не працює, при цьому іншому з подружжя автоматично присвоюється п'ятий клас оподаткування;

4. Четвертий клас оподаткування автоматично присвоюється в разі реєстрації шлюбу. Такий клас достатньо вигідний в разі, якщо партнери заробляють приблизно однаково;

5. П'ятий клас оподаткування присвоюється одному з подружжя в разі, якщо інший з подружжя, який більше заробляє, обрав третій клас оподаткування;

6. Шостий клас оподаткування присвоюється особі, яка, крім основної роботи, має ще й додатковий дохід від іншої діяльності.

Для того щоб більш наглядно продемонструвати, наскільки клас оподаткування впливає на дохід, змодельємо ситуацію. Для моделювання візьмемо людей з різним сімейним станом: одна особа, яка не перебуває в шлюбних відносинах; одна овдовіла особа; подружжя, в якому один з її членів заробляє набагато більше, ніж інший член подружжя, тому один з них знаходиться в третьому класі оподаткування, а інший – в п'ятому класі оподаткування; подружжя, в якому один з її членів працює, і це єдиний їх дохід, а інший член подружжя не працює, тому один з них знаходиться в третьому класі оподаткування, а інший в п'ятому класі оподаткування; одна особа, яка самостійно піклується про дитину та самостійно веде господарство; подружжя, в якому обидва члени офіційно працюють та мають майже однаковий дохід; одна особа, яка не перебуває в шлюбних відносинах, але, окрім основної роботи, має ще й підробіток. Для справедливої оцінки впливу податкового навантаження місячний дохід, незалежно від кількості членів домогосподарства, рівний і становить 5000 євро в місяць. Місце проживання особи / подружжя знаходиться в Баварії. Результат моделювання розміщено в таблиці 4.

Аналізуючи змодельовану ситуацію, Німеччина створила таку систему оподаткування, яка економічно спонукає осіб реєструвати шлюбні відносини, оскільки на особу, яка не перебуває в сімейних відносинах, йде найбільше податкове навантаження. Так подружжя, в якому обидва члени заробляють однаково, і знаходяться в четвертому класі оподаткування, сплачує на 404,33 євро менше податків кожного місяця, ніж особа, яка не перебуває в шлюбних відносинах. Подружжя в якому один з його членів не працює сплачує на 375,83 євро менше податків кожного місяця, ніж особа яка не перебуває в шлюбних відносинах. Подружжя, в якому один з її членів заробляє набагато більше, ніж інший член подружжя, тому один з них знаходиться в третьому класі оподаткування, а інший в п'ятому класі оподаткування, сплачує на 489,84 євро менше податків щомісяця, ніж неодружена особа. Овдовіла особа сплачує стільки ж податків, як і подружжя, в якому один з його членів не працює. Також овдовіла особа сплачує на триста сімдесят п'ять євро та вісімдесят три центи менше податків кожного місяця, ніж особа, яка не одружена і не перебуває в шлюбних відносинах.

Варто зауважити, що ці класи оподаткування, окрім того, щоб спонукати громадян одружуватися, виконують і інші функції:

1. Соціальна допомога самотньому опікуну: особа, яка самостійно виховує дітей, знаходиться в другому класі оподаткування і, окрім зменшення податкового навантаження, вона може отримати певні соціальні пільги;

2. Економічна підтримка овдовілій особі: держава надає податкові пільги людям в перші роки після втрати іншого члена подружжя. Так у змодельованій ситуації овдовіла особа сплачує на 375,83 євро менше податків, ніж незаміжня особа;

3. Мотивування громадян працювати: держава зробила таку систему оподаткування, в якій кожному з членів подружжя вигідніше працювати. Так у змодельованій ситуації різниця між доходами подружжя з двома працюючими членами, в якому один з членів знаходиться в третьому класі оподаткування, а другий в п'ятому класі оподаткування і подружжя з одним працюючим членом, становить 114,01 євро в місяць.

Таблиця 4

Результат змодельованої ситуації [10]

№ з/п	Сімейний стан	Клас оподаткування	Зарплата брутто, євро в місяць			Зарплата нетто, євро в місяць		
			один з подружжя	другий з подружжя	разом	один з подружжя	другий з подружжя	разом
1	Одна особа, яка не перебуває в шлюбних відносинах	1	5000			4143,67		
2	Одна особа, яка має дитину та самостійно веде господарство	2	5000			4258,10		
3	Одна овдовіла особа	3	5000			4519,50		
4	Подружжя, в якому один з її членів знаходиться в третьому класі оподаткування, а інший в п'ятому класі оподаткування	3/5	5000	0	5000	4519,5	0	4519,5
5	Подружжя, в якому один з її членів знаходиться в третьому класі оподаткування, а інший в п'ятому класі оподаткування	3/5	4000	1000	5000	3728,84	904,67	4633,51
6	Подружжя, в якому члени заробляють однаково	4	2500	2500	5000	2274	2274	4548
7	Особа, крім основної роботи, має ще й підробіток	6	5000			3624,59		

Проводячи аналіз даних, які надала Destatis (Федеральне статистичне управління Німеччини), можна дійти висновку, що вказані класи оподаткування позитивно впливають на шлюбні відносини серед населення. Близько половини всього дорослого населення в Німеччині перебуває в шлюбних відносинах. Хоча середній вік одруження в Німеччині за останні 20 років і виріс на 3,3 роки для чоловіків, та 3,8 роки для жінок, проте це компенсується аномальним збільшенням перших шлюбних відносин серед громадян у вищій позначки середнього віку. Так у віці 50+ в 2022 році одружилися вперше 41500 громадян, коли в 2002 році їх було всього 7500, тобто відсоток одружень людей віком 50+ років виріс від одного відсотка до семи відсотків за останні двадцять років. Кількість людей, що вперше одружилися, віком 40–49 років виріс з 6 до 10 відсотків, віком від 30 до 39 років виріс на 6 відсотків з 41 до 47 % [11].

Висновок та перспективи подальших досліджень. Хоча Україна та Німеччина мають різний культурний «бекграунд» і лише мають схожість у деяких аспектах, таких як значення сім'ї та стабільності, просте копіювання моделі Німеччини не є гарантією успіху для України у збільшенні кількості шлюбних відносин. Німеччина має широку систему підтримки для сімей, враховуючи різноманітні соціальні програми. Нинішні умови в Україні (як соціальні, так і економічні) відрізняються від німецьких умов і можливість їх реалізації. Тому будь-які заходи, спрямовані на збільшення шлюбів, мають бути розроблені з урахуванням можливостей та особливостей України та українського суспільства. Тому саме аспект економічного спонукання створення родини, може бути корисним для українського суспільства, оскільки його реалізація не потребує великих грошових витрат, на які Україна не здатна в нинішніх умовах, і є найбільш перспективним у подальших дослідженнях.

Список використаної літератури:

1. Слюсар Л.І. Позашлюбна народжуваність в Україні: сучасні особливості в контексті європейського демографічного розвитку / Л.І. Слюсар // Демографія та соціальна економіка. – 2018. – № 3 (34). – С. 26–38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dse.org.ua/archive/34/2.pdf>.
2. Грицишен Д.О. Вплив шлюбно-сімейних відносин на демографічні процеси в Україні / Д.О. Грицишен, Н.М. Огарева // Економіка, управління та адміністрування. – 2024. – № 1 (107). – С. 142–147. DOI: 10.26642/ema-2024-1(107)-142-147.
3. Кузь Т.В. Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації актів цивільного стану в Україні : дис. на здобуття наукового ступеня доктора філософії : спец. 081 «Право» / Т.В. Кузь. – ЗУНУ, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/50102>.
4. Єрошкіна Т.В. Медико-демографічні проблеми України та деякі шляхи їх подолання / Т.В. Єрошкіна, Д.В. Дерев'яко // Медичні перспективи. – 2018. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/mediko-demografichni-problemi-ukrayini-ta-deyaki-shlyahi-yih-podolannya>.
5. Чепелевська Л.А. Сучасні медико-демографічні проблеми в Україні та шляхи їх подолання / Л.А. Чепелевська, О.П. Рудницький // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 3. – С. 39–43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2015_3_9.
6. Українці менше одружувалися та частіше розлучалися у 2023 році / Опендатабот [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://opendatabot.ua/analytics/marriages-divorces-2023>.
7. Чисельність та природний рух населення / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.gov.ua/gend_rivnist/metadata_gr/02/data/2.9.xls.
8. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2022 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств) : статистичний збірник. – Київ : Державна служба статистики України, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/sdhd_22.pdf#page=5.07.
9. Про сільськогосподарський перепис : Закон України від 23.09.2008 р. № 575-VI / Верховна Рада України, 2009. – № 9, ст. 115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17#Text>.
10. Німецький калькулятор податку на заробітну плату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.brutto-netto-rechner.info/gehalt/gross_net_calculator_germany.php.
11. Люди в Німеччині старіють, коли одружуються вперше – середній вік досяг нового максимуму : прес-реліз № 007 від 8 лютого 2024 / Федеральне статистичне управління Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2024/02/PD24_N007_126.html.

References:

1. Sliusar, L.I. (2018), «Pozashlubna narodzhuvanist v Ukraini: suchasni osoblyvosti v konteksti yevropeiskoho demografichnoho rozvytku», *Demografia ta sotsialna ekonomika*, No. 3 (34), pp. 26–38, [Online], available at: <https://dse.org.ua/archive/34/2.pdf>
2. Ohariva, N.M. and Hrytsyshen, D.O. (2024), «Vplyv shliubno-simeinykh vidnosyn na demografichni protsesy v Ukraini», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 1 (107), pp. 142–147, doi: 10.26642/ema-2024-1(107)-142-147.
3. Kuz, T.V. (2024), «Administratyvno-pravove rehulivuvannia derzhavnoi reestratsii aktiv tsyvilnoho stanu v Ukraini», D.Sc. Thesis of dissertation, 081 «Pravo», ZUNU, [Online], available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/50102>

4. Yeroshkina, T.V. and Derevianko, D.V. (2018), «Medyko-demografichni problemy Ukrainy ta deiyaki shliakhy yikh podolannya», *Medychni perspektyvy*, No. 3, [Online], available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/mediko-demografichni-problemi-ukrayini-ta-deiyaki-shlyahi-yih-podolannya>
5. Chepelevska, L.A. (2015), «Suchasni medyko-demografichni problemy v Ukraini ta shliakhy yikh podolannya», *Ukraina. Zdorovia natsii*, No. 3, pp. 39–43, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2015_3_9
6. Opendatabot (2023), «Ukraintsi menshe odruzhuvayisia ta chastishe rozluchayisia u 2023 rotsi», [Online], available at: <https://opendatabot.ua/analytics/marriages-divorces-2023>
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2022), «Chyselnist ta pryrodnyi rukh naselennia», [Online], available at: https://ukrstat.gov.ua/gend_rivnist/metadata_gr/02/data/2.9.xls
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2022), «Sotsialno-demografichni kharakterystyky domohospodarstv Ukrainy u 2022 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennia umov zhyttia domohospodarstv)», *Statystychnyi zbirnyk*, Kyiv, [Online], available at: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/sdhd_22.pdf#page=5.07
9. Verkhovna Rada Ukrainy (2008), *Pro silskohospodarskyi perepys*, Zakon Ukrainy vid 23.09.2008 No. 575-VI, No. 9, st. 115, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17#Text>
10. «Nimetskyi kalkuliator podatku na zarobitnu platu» (2024), [Online], available at: https://www.brutto-netto-rechner.info/gehalt/gross_net_calculator_germany.php
11. Federalne statystychno upravlinnia Nimechchyny (2024), *Liudy v Nimechchyni stariit, koly odruzhuiutsia vpershe – serednii vik dosiah novoho maksimumu*, Pres-reliz No.007 vid 8 liutoho 2024, [Online], available at: https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2024/02/PD24_N007_126.html

Слюсар Євгеній Валентинович – здобувач PhD-072-23-2 Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0009-0002-5383-2348>.

Наукові інтереси:

– фінанси домогосподарств.

Slusar Y.V.

Financial aspects of solving socio-demographic problems of household development: the German experience

The most important thing in any research, including the analysis of socio-demographic problems, is the professional view of the scientist. It is necessary to analyze the current socio-demographic situation and the tendency of its development to generate professional view. The research considers the negative trend of household development in Ukraine and how Federal Republic of Germany is trying to improve the marriage situation in Germany by financially incentivizing people to get married. The research analyzed households by the number of their members, the average age of men and women at the time of registration of the first marriage, and the trend in the number of registered marriages per year. In addition, a part of the tax system of the Federal Republic of Germany was analyzed. Based on the analysis of the German tax system, a hypothetical situation is modeled to demonstrate how marriage affects the tax burden of households. The results of the modeled hypothetical situation, in particular, the extent to which citizens of the Federal Republic of Germany save on taxes, are demonstrated in this research. The results of this research can be useful for formulating an effective tax management strategy in Ukraine to support household development and family creation.

Keywords: household; marital relationship; first marriage registration; tax system.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2024.